

คู่มือปฏิบัติงาน
ตรวจสอบภายใน
สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

คำนำ

การตรวจสอบภายในเป็นเครื่องมือที่สำคัญของฝ่ายบริหาร ในการประเมินผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานและระบบการควบคุมภายในขององค์กร สำหรับปัจจัยสำคัญที่จะทำให้งานการตรวจสอบภายในประสบผลตามที่คาดหวังหรือความสำเร็จนั้น คือ ผู้บริหารจะต้องสามารถนำผลผลิตของงานตรวจสอบภายในไปใช้ในการบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยให้เกิดมูลค่าเพิ่มและสร้างประโยชน์แก่องค์กร ฉะนั้น เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดตามที่กล่าว ผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติงานตรวจสอบภายในควรมีความเข้าใจถึงภาพรวมเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน ความรู้ในองค์กร ความรู้ในหลักการและวิธีการตรวจสอบ รวมทั้งต้องปฏิบัติงานให้เป็นไปตามมาตรฐานการตรวจสอบที่ยอมรับโดยทั่วไป ในการจัดทำคู่มือปฏิบัติงานตรวจสอบภายในของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ผู้จัดทำได้รวบรวมเนื้อหาสาระจากหนังสือ ตำราทางวิชาการ และเอกสารเกี่ยวกับการตรวจสอบภายใน เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับความหมาย ความสำคัญ ลักษณะงานตรวจสอบภายใน กระบวนการและขั้นตอนในการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน เทคนิคที่ใช้ในการตรวจสอบให้ผู้ตรวจสอบภายในสามารถนำหลักการปฏิบัติงานไปใช้ในการตรวจสอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ เพื่อส่งเสริมให้ระบบการตรวจสอบภายในของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรเป็นไปตามมาตรฐานการตรวจสอบต่อไป

กลุ่มตรวจสอบภายใน
สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

สารบัญ

หน้า

คำนำ

บทที่ ๑ บทนำ

การตรวจสอบภายในของส่วนราชการ	๑
ความเป็นมาของการตรวจสอบภายในของส่วนราชการ	๑
วัตถุประสงค์ของการตรวจสอบภายใน	๒
ขอบเขตของการตรวจสอบภายใน	๒
ประเภทของการตรวจสอบ	๒
ความรับผิดชอบและอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจสอบภายใน	๒
ความเป็นอิสระ (Independence)	๓
มาตรฐานการปฏิบัติงานการตรวจสอบภายใน	๓
จริยธรรมของผู้ตรวจสอบภายใน	๓
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๔
แผนผังโครงสร้างการตรวจสอบภายใน	๕

บทที่ ๒ กระบวนการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน (Internal Audit Process)

การวางแผนการตรวจสอบ	๖
การปฏิบัติงานตรวจสอบ	๗
การจัดทำรายงานและติดตามผล	๘
แผนผังกระบวนการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน (Internal Audit Process)	๑๐

บทที่ ๓ เทคนิคการตรวจสอบ (Audit Technique)

เทคนิคการตรวจสอบ	๑๑
------------------	----

บทที่ ๔ การตรวจสอบภายในของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

การวางแผนการตรวจสอบ	๑๓
การปฏิบัติงานตรวจสอบ	๑๔
การจัดทำรายงานและติดตามผล	๑๔

บทสรุป

๑๖

บทที่ ๑

บทนำ

การตรวจสอบภายในของส่วนราชการ

การตรวจสอบภายใน หมายถึง กิจกรรมการให้หลักประกันอย่างเที่ยงธรรมและการให้คำปรึกษาอย่างมีอิสระ ซึ่งจัดให้มีขึ้นเพื่อเพิ่มคุณค่าและปรับปรุงการปฏิบัติงานขององค์กรให้ดีขึ้น การตรวจสอบภายในช่วยให้องค์กรบรรลุตั้งเป้าหมายที่วางไว้ ด้วยการประเมินและปรับปรุงประสิทธิภาพของกระบวนการบริหารความเสี่ยง การตรวจสอบที่จะให้เกิดผลตามที่กำหนดไว้ต้องมีการควบคุมและการกำกับดูแลอย่างเป็นระบบและเป็นระเบียบ

ลักษณะงานตรวจสอบภายใน คือ งานการให้บริการข้อมูลแก่ฝ่ายบริหารและหลักประกันขององค์กร ในด้านการประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของระบบงานการควบคุมภายในที่เหมาะสมทั้งในด้านการเงิน การบัญชี และด้านการบริหารงานอย่างมีระบบ เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กร รวมทั้งการเป็นผู้ให้คำปรึกษากับฝ่ายบริหารในการปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานเพื่อเพิ่มประสิทธิผล ดูแลการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด คุ่มค่า

ความเป็นมาของการตรวจสอบภายในของส่วนราชการ

การตรวจสอบภายในของส่วนราชการเริ่มกำหนดในระเบียบการเบิกจ่ายเงินจากคลัง พ.ศ. ๒๕๐๕ โดยกำหนดให้ตรวจสอบด้านการรับและเบิกจ่ายเงิน การก่อหนี้ผูกพันงบประมาณ และเปลี่ยนแปลงมากำหนดในระเบียบการรับจ่าย การเก็บรักษาและการนำส่งเงินของส่วนราชการ พ.ศ. ๒๕๑๖ แก้ไขเพิ่มเติมในปี พ.ศ. ๒๕๒๐ จนถึงระเบียบการเบิกจ่ายเงินจากคลัง การเก็บรักษาเงินและการนำเงินส่งคลัง พ.ศ. ๒๕๕๑ กำหนดให้การตรวจสอบภายในของส่วนราชการต้องเป็นไปตามที่กระทรวงการคลังกำหนด นอกจากนี้จะมีหนังสือเวียนของกรมบัญชีกลาง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ สร.๐๒๐๑/๐๗๘ ลงวันที่ ๑๙ สิงหาคม ๒๕๑๙ แจ้งมติคณะรัฐมนตรีเห็นชอบและอนุมัติตามที่กระทรวงการคลังเสนอให้ส่วนราชการต่าง ๆ มีตำแหน่งอัตรากำลัง เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบภายในของส่วนราชการโดยเฉพาะ ขึ้นตรงต่อหัวหน้าส่วนราชการ

การปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบภายในให้ปฏิบัติตามคู่มือการตรวจสอบภายใน พ.ศ. ๒๕๒๑ เพื่อให้สอดคล้องกับระเบียบการรับจ่าย การเก็บรักษาและการนำส่งเงินของส่วนราชการ พ.ศ. ๒๕๒๐ กระทรวงการคลังได้กำหนดระเบียบว่าด้วยการตรวจสอบภายในของส่วนราชการ พ.ศ. ๒๕๓๒ เพื่อส่งเสริมสนับสนุน และผลักดันให้ส่วนราชการมีการตรวจสอบภายในอย่างมีระบบ และได้มีการปรับปรุงแก้ไขในปี พ.ศ. ๒๕๔๒ และในปี พ.ศ. ๒๕๕๑ ถือปฏิบัติจนถึงปัจจุบัน โดยมีคณะกรรมการตรวจสอบและประเมินผลภาครัฐราชการ ทำหน้าที่กำหนดนโยบายและแนวทางในการตรวจสอบและประเมินผลที่มีอยู่

แนวคิดการตรวจสอบภายในมีความจำเป็นสำหรับการบริหารองค์กรในปัจจุบัน โดยถือเป็นเครื่องมือของผู้บริหารในการประเมินผลการดำเนินงานและระบบการควบคุมภายใน ดังนั้น ผู้ตรวจสอบภายในจึงมีความเข้าใจถึงภาพรวมของการตรวจสอบภายใน ความรู้ในหลักการและวิธีการตรวจสอบ โดยการปฏิบัติงานเป็นไปตามมาตรฐานการตรวจสอบที่ยอมรับทั้งจากหลักการสากลและตามที่กำหนดโดยหน่วยงานกลางที่เกี่ยวข้องของทางราชการ โดยให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถเลือกใช้เทคนิคและแนวทางการตรวจสอบที่เหมาะสมกับภารกิจและสภาพแวดล้อมองค์กร

วัตถุประสงค์ของการตรวจสอบภายใน

วัตถุประสงค์ของการตรวจสอบภายใน คือ การปฏิบัติงานโดยอิสระ ปราศจากการแทรกแซง ในการทำหน้าที่ตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ภายในองค์กร ด้วยการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการวิเคราะห์ ประเมิน ให้คำปรึกษา ให้ข้อมูลและข้อเสนอแนะ เพื่อสนับสนุนให้ผู้ปฏิบัติงานขององค์กร สามารถปฏิบัติหน้าที่และดำเนินงานไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพ ผลการดำเนินงานจะอยู่ในรูปของรายงานการตรวจสอบ เสนอเลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร รวมทั้งสนับสนุนให้มีการควบคุมภายในที่มีประสิทธิภาพภายใต้ค่าใช้จ่ายที่คุ้มค่า

ขอบเขตของการตรวจสอบภายใน ประกอบด้วย

๑. การสอบทานความเชื่อถือได้ทางด้านความถูกต้อง สมบูรณ์ของข้อมูลทางการเงิน การบัญชี และการดำเนินงาน
๒. สอบทานเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าระบบที่ใช้เป็นไปตามนโยบาย แผน และวิธีการปฏิบัติงาน ที่องค์กรกำหนด
๓. สอบทานวิธีการป้องกันและดูแลทรัพย์สินว่าเหมาะสมและความมีอยู่จริงของทรัพย์สิน
๔. ประเมินการใช้ทรัพยากรและงบประมาณอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ
๕. การสอบทานการปฏิบัติงานในความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่แต่ละระดับว่าได้ผลตาม วัตถุประสงค์และเป้าหมายแผนงานขององค์กร
๖. การสอบทานและประเมินผลความเหมาะสมและความเพียงพอของระบบการควบคุมภายใน ขององค์กร

ประเภทของการตรวจสอบ

ลักษณะของการดำเนินงานของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร มีหน่วยงานทั้งในส่วนกลางและ ส่วนภูมิภาค มีการปฏิบัติงานลักษณะเดียวกันทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เพื่อให้มั่นใจว่างานตรวจสอบ ภายในครอบคลุมถึงกิจกรรมต่าง ๆ ในองค์กร ทราบถึงจุดอ่อน จุดแข็งของการบริหารงาน ระบบการควบคุม ภายใน ความถูกต้อง เชื่อถือได้ของข้อมูลทางการเงิน การบัญชี การดูแลการใช้ทรัพยากร การปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ คำสั่ง การประเมินประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ความประหยัด ความคุ้มค่าในการจัดการบริหาร และรวบรวมเสนอผู้บริหารเพื่อพิจารณาปรับปรุงแก้ไข โดยสามารถแยกประเภทของการตรวจสอบเป็น ๖ ประเภท ได้แก่

๑. การตรวจสอบด้านการเงิน (Financial Auditing)
๒. การตรวจสอบด้านการดำเนินงาน (Performance Auditing)
๓. การตรวจสอบการบริหาร (Management Auditing)
๔. การตรวจสอบการปฏิบัติตามกฎระเบียบ (Compliance Auditing)
๕. การตรวจสอบระบบงานสารสนเทศ (Information Auditing)
๖. การตรวจสอบการปฏิบัติงาน (Operation Auditing)

ความรับผิดชอบและอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจสอบภายใน

งานตรวจสอบภายในเป็นลักษณะงานสนับสนุน มีการปฏิบัติหน้าที่ในการตรวจสอบ ไม่สมควร มีอำนาจในการสั่งการหรือบริหาร หน่วยงานตรวจสอบภายในควรมีความเป็นอิสระ ดังนั้น สถานภาพในองค์กร ของผู้ตรวจสอบภายในจึงต้องได้รับการสนับสนุนจากเลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร และไม่ควร เข้าไปมีส่วนได้เสียกับงานหรือหน่วยงานที่จะต้องเข้าไปตรวจสอบหรือประเมินผล

ความเป็นอิสระ (Independence)

การปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบภายในต้องกระทำด้วยความมีเหตุผลและมีอิสระ โดยไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งหรือตัวบุคคล การให้ข้อเสนอแนะในรายงานผลการตรวจสอบเป็นไปด้วยความถูกต้องและตรงไปตรงมามากที่สุด สะท้อนภาพที่พบเห็นต่อผู้บริหารให้มากที่สุด ความเป็นอิสระขึ้นอยู่กับพื้นฐานสิทธิการเข้าถึงอย่างเพียงพอ มีเสรีภาพในการสอบถาม โดยปราศจากอุปสรรค การขัดขวางและการแทรกแซงของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม การจำกัดอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ

มาตรฐานการปฏิบัติงานการตรวจสอบภายใน แบ่งเป็นมาตรฐานด้านคุณสมบัติและมาตรฐานด้านการปฏิบัติงาน

มาตรฐานด้านคุณสมบัติ ประกอบด้วย

๑. การกำหนดถึงวัตถุประสงค์ อำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบของงานตรวจสอบภายใน โครงสร้างและสายการรายงาน
๒. การกำหนดถึงความเป็นอิสระ การปฏิบัติหน้าที่อย่างเที่ยงธรรม ซื่อสัตย์ สุจริตและมีจริยธรรม
๓. การปฏิบัติงานด้วยความเชี่ยวชาญและความระมัดระวังรอบคอบแก่ผู้ประกอบวิชาชีพ
๔. การสร้างหลักประกันและปรับปรุงคุณภาพการพัฒนาบุคลากรของตรวจสอบภายใน

มาตรฐานด้านการปฏิบัติงาน

๑. การบริหารงานการตรวจสอบภายใน โดยการจัดทำกลยุทธ์ของหน่วยตรวจสอบภายใน เพื่อให้เกิดการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิผล มีประสิทธิภาพ ปรับปรุงและพัฒนาเพื่อสร้างคุณค่าเพิ่มแก่องค์กร
๒. การประเมินความเสี่ยงเพื่อการตรวจสอบ ลักษณะงานตรวจสอบภายใน เพื่อเพิ่มคุณค่าและปรับปรุงการปฏิบัติงานขององค์กรให้เป็นไปตามเป้าหมาย
๓. การวางแผนการตรวจสอบภายใน
๔. การปฏิบัติงานตรวจสอบ โดยมีนโยบาย คู่มือการปฏิบัติงาน และการประสานงาน
๕. การรายงานผลการปฏิบัติงานตรวจสอบ
๖. การติดตามผลจากการรายงานผลสู่การปฏิบัติ
๗. การปฏิบัติงานครอบคลุมกระบวนการกำกับดูแล การบริหารความเสี่ยง และการควบคุม

จริยธรรมของผู้ตรวจสอบภายใน

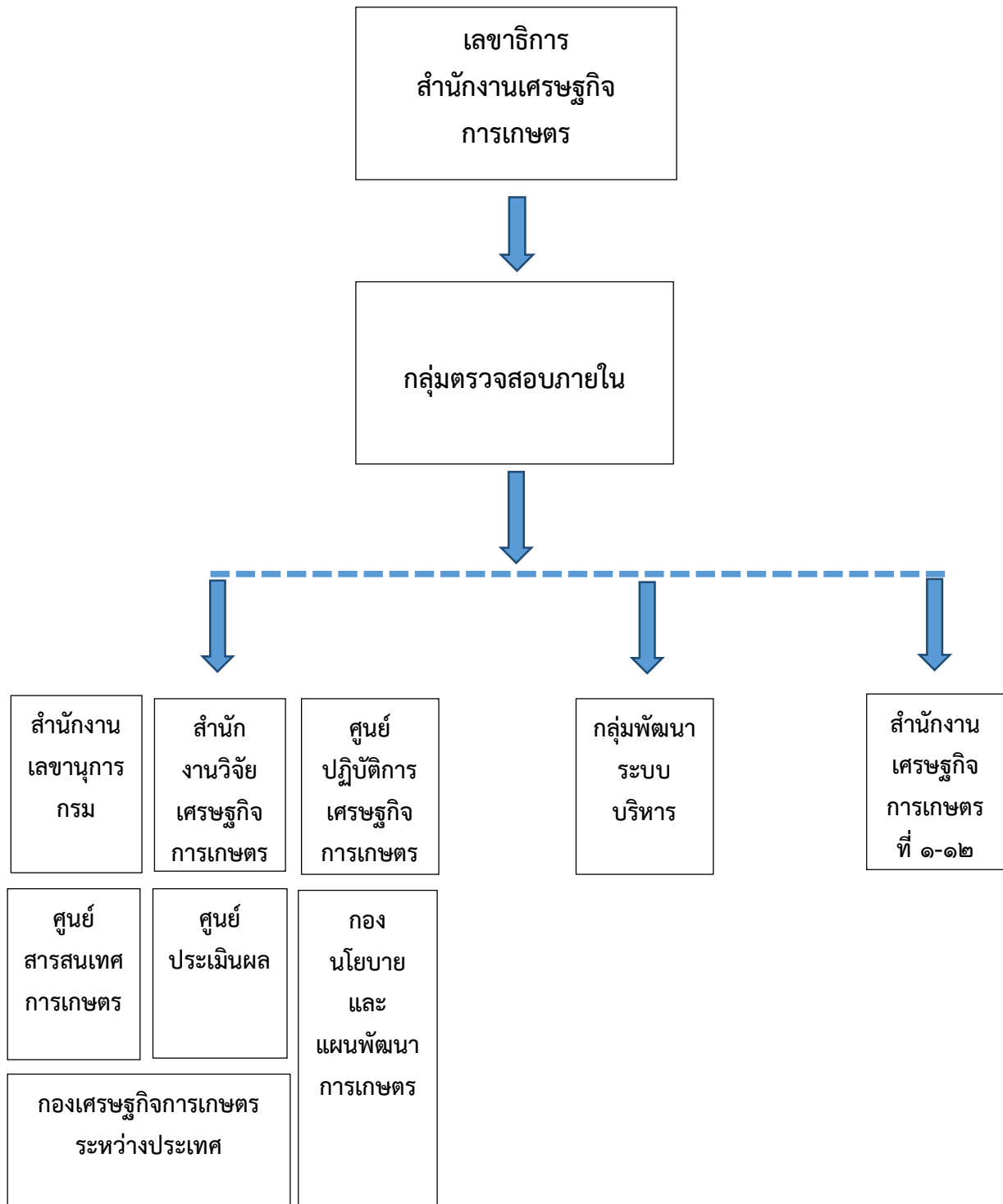
ในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ตรวจสอบภายในควรยึดจริยธรรมไว้เป็นหลักปฏิบัติ ดังนี้

๑. มีเจตยั้งที่มั่นคง (Integrity) ซื่อสัตย์ ขยันหมั่นเพียร มีความรับผิดชอบ
๒. การปกปิดความลับ (Confidentiality) ในเรื่องที่ตรวจสอบ โดยไม่นำข้อมูลไปแสวงหาผลประโยชน์
๓. ความเที่ยงธรรม (Objectivity) การรายงานหรือเปิดเผยข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญทั้งหมด
๔. ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ (Competency) มีความรู้ ทักษะ พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

หัวหน้าส่วนราชการได้ทราบถึงการปฏิบัติงาน ปัญหา อุปสรรค เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพิจารณา ตัดสินใจ หน่วยรับตรวจปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า เพื่อให้การปฏิบัติงาน เป็นไปตามเป้าประสงค์และเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การปฏิบัติงานเป็นไปตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ มติคณะรัฐมนตรีและหนังสือสั่งการ ใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงการปฏิบัติงาน ให้ถูกต้องและลดข้อผิดพลาด

โครงสร้างการตรวจสอบภายใน

บทที่ ๒

กระบวนการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน (Internal Audit Process)

กระบวนการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน เพื่อให้ผู้ตรวจสอบภายในสามารถปฏิบัติงานตรวจสอบด้วยความมั่นใจและมีคุณภาพ ประกอบด้วย

- การวางแผนการตรวจสอบ
- การปฏิบัติงานตรวจสอบ
- การจัดทำรายงานและติดตามผล

การวางแผนการตรวจสอบ

การวางแผนไว้ล่วงหน้าก่อนลงมือปฏิบัติงาน โดยกำหนดวัตถุประสงค์ หน่วยงานรับตรวจ เวลา บุคลากร งบประมาณ ประกอบด้วยเนื้อหา ๓ เรื่อง

๑. ประเภทของการวางแผนการตรวจสอบ แบ่งเป็นการวางแผนการตรวจสอบ (Audit Plan) และการวางแผนการปฏิบัติงาน (Engagement Plan)

๑.๑ แผนการตรวจสอบ (Audit Plan) เป็นแผนงานที่หัวหน้าหน่วยตรวจสอบภายในจัดทำขึ้นล่วงหน้า เป็นเสมือนเข็มทิศในการปฏิบัติงาน โดยแบ่งแยกเป็นแผนการตรวจสอบระยะยาวและแผนการตรวจสอบประจำปี

๑.๒ แผนการปฏิบัติงาน (Engagement Plan) เป็นแผนการปฏิบัติงานที่ผู้ตรวจสอบภายในที่ได้รับมอบหมายงานตามแผนการตรวจสอบ จัดทำไว้ล่วงหน้าเพื่อให้การปฏิบัติงานตรวจสอบบรรลุผลสำเร็จ

๒. ขั้นตอนการวางแผนการตรวจสอบ

๒.๑ สืบค้นข้อมูลเบื้องต้น ทำความเข้าใจความคุ้นเคยเกี่ยวกับระบบงานของหน่วยรับตรวจ

๒.๒ ประเมินผลระบบการควบคุมภายในของหน่วยรับตรวจตามระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินว่าด้วยการกำหนดมาตรฐานการควบคุมภายใน พ.ศ. ๒๕๔๔

๒.๓ ประเมินความเสี่ยง โดยระบุปัจจัยเสี่ยง วิเคราะห์ความเสี่ยง และจัดลำดับความเสี่ยง

๒.๔ การวางแผนการตรวจสอบ โดยนำความเสี่ยงมาพิจารณาเพื่อดำเนินการ

๒.๕ การวางแผนการปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบภายในตามที่ได้รับมอบหมายให้ครอบคลุมประเด็นการตรวจสอบ วัตถุประสงค์ ขอบเขต และแนวทางปฏิบัติงาน

๓. การเสนอแผนการตรวจสอบและการอนุมัติแผน

๓.๑ แผนการตรวจสอบ

หัวหน้าหน่วยตรวจสอบภายในเสนอแผนการตรวจสอบต่อเลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร เพื่ออนุมัติภายในเดือนกันยายนของทุกปี ควบคุมดูแลการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผนที่กำหนด ถ้าพบข้อขัดข้องควรทบทวนและปรับปรุงแผนการตรวจสอบและเสนอให้เลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรพิจารณาอนุมัติ

๓.๒ แผนการปฏิบัติงาน

ผู้ตรวจสอบภายในเสนอแผนการปฏิบัติงานให้หัวหน้าหน่วยตรวจสอบภายในให้ความเห็นชอบก่อนที่จะดำเนินการตรวจสอบในขั้นตอนต่อไป

การปฏิบัติงานตรวจสอบ

๑. ก่อนเริ่มปฏิบัติงานตรวจสอบ

หลังจากการทำแผนปฏิบัติงาน ให้จัดทำตารางการปฏิบัติงานการตรวจสอบในรายละเอียดของงานแต่ละงาน กำหนดวันและระยะเวลาใช้ในการตรวจสอบ โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

๑.๑ แจกหน่วยรับตรวจ หัวหน้าผู้ตรวจสอบภายในติดต่อผู้บริหารหน่วยรับตรวจและผู้ปฏิบัติงานให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ ขอบเขต และระยะเวลาในการตรวจสอบ

๑.๒ คัดเลือกทีมตรวจสอบให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของผู้ตรวจสอบภายในตามงานหรือกิจกรรมที่ตรวจสอบ

๑.๓ บรรยายสรุปรายละเอียดของงานอย่างย่อให้ทีมตรวจสอบ รายละเอียดการตรวจสอบ กระดาษทำการ งบประมาณและค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบ

๑.๔ หัวหน้าทีมตรวจสอบทำหน้าที่สร้างสัมพันธภาพกับผู้บริหารของหน่วยรับตรวจ ประชุมเปิดและปิดงานตรวจสอบ แก้ไขปัญหาระหว่างการตรวจสอบ จัดทำตารางการปฏิบัติงาน แก้ไขปรับปรุงแนวทางการตรวจสอบให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง

๑.๕ การเตรียมการเบื้องต้น สอบทานรายงานผลตรวจสอบหน่วยรับตรวจในการตรวจสอบครั้งก่อน ศึกษาแผนการดำเนินงานของหน่วยงาน โครงการ ปัญหา และรายละเอียดข้อมูลที่จำเป็นใช้ในการตรวจสอบ

๒. ระหว่างการปฏิบัติงานตรวจสอบ

เริ่มปฏิบัติงานด้วยการประชุมเปิดการตรวจสอบระหว่างทีมตรวจสอบและหน่วยรับตรวจ โดยแจ้งวัตถุประสงค์และขอบเขตของการตรวจสอบ กำหนดมอบหมายงานตรวจสอบให้ทีมตรวจสอบตามความถนัด ความรู้ ความสามารถ คัดเลือกวิธีการตรวจและเทคนิคการตรวจสอบให้เหมาะสม โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

๒.๑ รวบรวมข้อมูลและหลักฐานการตรวจสอบ

๒.๒ เข้าสังเกตการณ์ปฏิบัติงาน เพื่อหาข้อสรุปการปฏิบัติงานว่ามีประสิทธิภาพเพียงใด

๒.๓ ทำการตรวจสอบ สอบทาน ทดสอบรายการ รวมถึงการสอบทานประสิทธิผลของการควบคุมภายใน

๒.๔ ทดสอบการปฏิบัติงานตามระบบที่วางไว้

๒.๕ ตรวจสอบเชิงวิเคราะห์

หัวหน้าทีมตรวจสอบควรกำกับดูแลการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามวิธีปฏิบัติงานตรวจสอบ เวลาการปฏิบัติงานตรวจสอบให้เป็นไปตามตารางการปฏิบัติงานและแนวทางการปฏิบัติงานในแผนปฏิบัติงาน ซึ่งสามารถแก้ไขให้เป็นไปตามสถานการณ์ได้โดยสมเหตุสมผล และถ้ามีความจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงขอบเขตของการตรวจสอบ ต้องได้รับการอนุมัติจากหัวหน้าผู้ตรวจสอบภายใน

การประชุมปิดการตรวจสอบเป็นขั้นตอนสรุปผลสิ่งที่ตรวจพบ ทำความเข้าใจและชี้แจงประเด็นที่สงสัย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น หาข้อยุติ แจ้งกำหนดการออกรายงาน และขอบคุณหน่วยรับตรวจ

๓. เมื่อเสร็จสิ้นการตรวจสอบ หัวหน้าทีมตรวจสอบควรสอบทานการปฏิบัติงานให้เสร็จสมบูรณ์ ตรวจทานกระดาษทำการ เอกสาร หลักฐาน สรุปข้อที่ตรวจพบ ร่างรายงานผลการปฏิบัติงาน และประเมินการปฏิบัติงาน โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

๓.๑ การรวบรวมเอกสาร หลักฐาน ข้อมูล และข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่รวบรวมระหว่างการปฏิบัติงานตรวจสอบ คุณสมบัติของหลักฐานการตรวจสอบมีความเพียงพอ ความเชื่อถือได้ ความเกี่ยวข้อง และประโยชน์ที่จะนำไปใช้กระบวนการตรวจสอบ สอบทาน รวบรวมหลักฐาน เพื่อวิเคราะห์และประเมินผลการปฏิบัติงาน ว่าเป็นไปตามนโยบาย แผนงาน ระเบียบปฏิบัติ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๓.๒ การรวบรวมกระดาษทำการ (Working Papers) ซึ่งเป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นในระหว่างการตรวจสอบ เพื่อบันทึกรายละเอียดการทำงาน วิธีการตรวจสอบ ขอบเขตการตรวจสอบ ข้อมูลจากการวิเคราะห์และผลสรุปของการตรวจสอบ ประเภทของกระดาษทำการ ได้แก่ กระดาษทำการที่จัดทำขึ้นเอง โดยผู้ตรวจสอบภายใน กระดาษทำการที่จัดทำโดยหน่วยรับตรวจ เช่น สำเนาเอกสาร แผนผังการปฏิบัติงาน เป็นต้น และกระดาษทำการที่ได้รับจากบุคคลภายนอก เช่น หนังสือยืนยันยอดหนี้ หนังสือร้องเรียน เป็นต้น ผู้ตรวจสอบภายในควรสรุปผลการตรวจสอบเมื่อเสร็จสิ้นการตรวจสอบ และจัดเก็บกระดาษทำการในการตรวจสอบแต่ละงวดเข้าแฟ้ม

๓.๓ การสรุปผลการตรวจสอบ เป็นวิธีการปฏิบัติงานตรวจสอบขั้นสุดท้ายก่อนจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานตรวจสอบ รวบรวมข้อเท็จจริงและหลักฐานต่าง ๆ ที่ได้จากการตรวจสอบ สรุปหาข้อตรวจพบในด้านดีและปัญหาข้อบกพร่อง สิ่งที่ตรวจพบ (Audit Finding) ควรมีลักษณะที่มีความสำคัญควรค่าแก่การรายงาน มีหลักฐานชัดเจน เชื่อถือได้ จากการวิเคราะห์อย่างเที่ยงธรรม องค์ประกอบของข้อตรวจพบประกอบด้วย

- สภาพที่เกิดขึ้นจริง จากการประมวลผล สังเกตการณ์ สอบทาน สอบถาม และวิเคราะห์
- เกณฑ์การตรวจสอบ ใช้หลักเกณฑ์จากข้อกำหนดตามกฎหมาย มาตรฐาน แผนงาน
- ผลกระทบ โอกาสความเสี่ยง หรือผลเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากปัญหานั้น
- สาเหตุ ข้อมูลสาเหตุที่เกิดขึ้น
- ข้อเสนอแนะ เป็นข้อมูลให้ผู้ตรวจสอบภายในอาจเสนอในลักษณะสร้างสรรค์ คำนึงถึง

ต้นทุนและผลประโยชน์ที่จะได้รับ

การจัดทำรายงานและติดตามผล

๑. การจัดทำรายงานเป็นการรายงานผลการปฏิบัติงานให้เลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ทราบถึงวัตถุประสงค์ ขอบเขต วิธีปฏิบัติงาน และผลการตรวจสอบ สรุปข้อบกพร่องที่ตรวจพบ ความเสี่ยงของการควบคุม และเรื่องอื่น ๆ ที่ผู้บริหารควรทราบ องค์ประกอบของรายงานผลการปฏิบัติงานมีองค์ประกอบที่ถูกต้อง ชัดเจน กะทัดรัด ทันกาล สร้างสรรค์ ชูใจ ลักษณะการรายงานเป็นลายลักษณ์อักษรเมื่อปฏิบัติงานเสร็จ รายงานด้วยวาจาอย่างไม่เป็นทางการ โดยจะใช้ในกรณีเร่งด่วน เพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์ หรือการรายงานด้วยวาจาเป็นทางการ โดยมีการเขียนรายงานประกอบ ลักษณะของรายงานที่เป็นลายลักษณ์อักษร ควรมีสาระสำคัญดังนี้

๑.๑ บทคัดย่อ จัดทำบทคัดย่อเพื่อเสนอเลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรอย่างสั้น ๆ กะทัดรัด ชัดเจน ได้ใจความ และครอบคลุมเนื้อหาของรายงานทั้งหมด

๑.๒ บทนำ คือ ส่วนแรกเพื่อบอกให้ทราบว่าตรวจสอบเรื่องอะไร ของหน่วยงานใด การตรวจสอบนั้นเป็นไปตามแบบการตรวจหรือเป็นการตรวจในกรณีพิเศษ

๑.๓ วัตถุประสงค์ เป้าหมายการตรวจสอบ

๑.๔ ขอบเขตการตรวจสอบ โดยแสดงถึงระยะเวลาและปริมาณของงานที่ได้ทำการตรวจสอบ

๑.๕ สิ่งที่ตรวจพบ ข้อเท็จจริงที่ตรวจพบ ทั้งในด้านดีและที่ควรได้รับการแก้ไข พร้อมทั้งวิธีการแก้ไข

๑.๖ ข้อเสนอแนะ โดยเน้นข้อเสนอแนะที่ผู้ตรวจสอบภายในเสนอต่อเลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร เพื่อสั่งการแก้ไขปรับปรุง ในลักษณะสร้างสรรค์และสามารถนำไปปฏิบัติได้

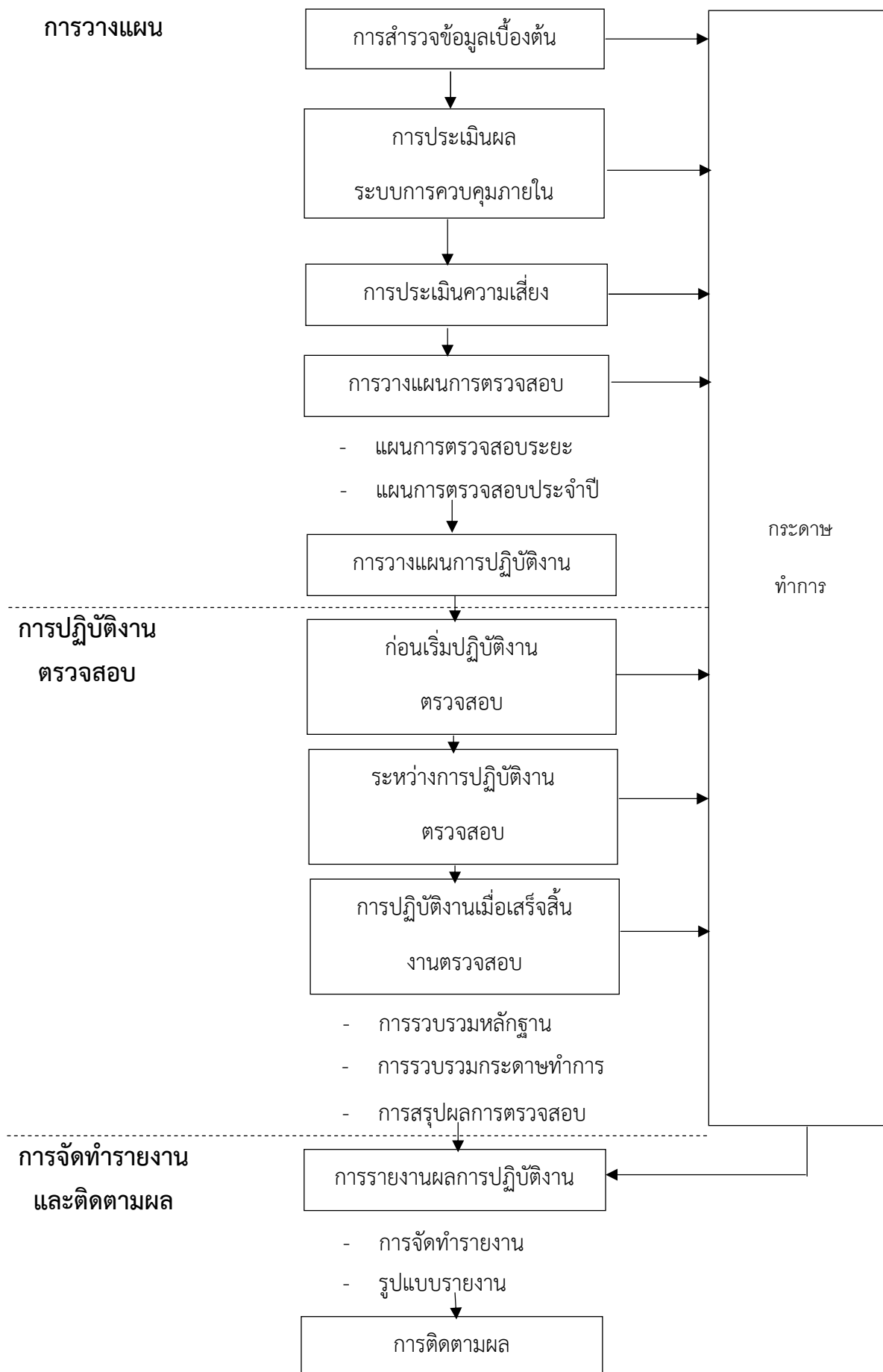
๑.๗ ความเห็น เป็นความเห็นมิใช่ข้อเท็จจริงหรือยังไม่มีหลักฐานสนับสนุนเพียงพอ ควรระบุให้ชัดเจน

๑.๘ เอกสารประกอบรายงาน

๒. การติดตามผล (Follow up)

ผู้ตรวจสอบภายในต้องติดตามผลว่าเลขานุการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรได้สั่งการหรือไม่ ประการใด เพื่อให้ทราบว่าข้อตรวจพบหรือข้อบกพร่องได้รับการแก้ไขอย่างเหมาะสม แนวทางการติดตามผล หัวหน้าหน่วยตรวจสอบภายในควรพิจารณากำหนดวิธีการและเวลาที่เหมาะสมในการติดตามผล ตารางกำหนดเวลาที่ใช้ติดตามรายงานของปีก่อนในปีปัจจุบัน ควรมีการประเมินประสิทธิภาพการติดตามผลและเวลาในการดำเนินงานของผู้ที่เกี่ยวข้องต่อการสั่งการและแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่อง อาจประเมินจากแผนงานหรือวิธีการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน

แผนผังกระบวนการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน (Internal Audit Process)

บทที่ ๓

เทคนิคการตรวจสอบ (Audit Technique)

เทคนิคการตรวจสอบ หมายถึง วิธีการตรวจสอบที่ผู้ตรวจสอบควรนำมาใช้ในการรวบรวมข้อมูล และหลักฐานที่ดี เสียค่าใช้จ่ายน้อย และเป็นที่ยอมรับของผู้ตรวจสอบภายใน เทคนิคที่ใช้ในการตรวจสอบ โดยทั่วไป มีดังนี้

๑. การสุ่มตัวอย่าง เป็นการเลือกข้อมูลเพียงบางส่วน เพื่อใช้เป็นตัวแทนของข้อมูลทั้งหมด มาตรวจสอบ ปัจจุบันนิยมใช้ ๔ วิธี

๑.๑ Random Sampling โดยการเลือกตัวอย่างจำนวนหนึ่งจากข้อมูลทั้งหมด

๑.๒ Systematic Sampling การเลือกตัวอย่างโดยกำหนดเป็นช่วง ที่แบ่งระยะไว้เท่า ๆ กัน มีคุณสมบัติเหมือนกัน และมีการจัดเรียงลำดับของข้อมูลอย่างถูกต้องและครบถ้วน

๑.๓ วิธีแบ่งข้อมูลออกเป็นกลุ่ม เลือกใช้ข้อมูลที่เหมือนกันไว้ในกลุ่มเดียวกัน และเลือกตัวอย่างของแต่ละกลุ่มนั้นหรือเลือกตัวอย่างของข้อมูลที่มีคุณลักษณะคล้ายคลึงกัน แบ่งออกเป็นกลุ่มจำนวนเท่ากัน การกำหนดจำนวนกลุ่มรายการขึ้นอยู่กับลักษณะและปริมาณของข้อมูลทั้งหมด สุ่มเลือกทั้งกลุ่มมาเป็นตัวอย่างในการสุ่มเลือกตัวอย่าง

๑.๔ Selective หรือ Judgement Sampling เป็นการเลือกข้อมูลจากการตัดสินใจของผู้ตรวจสอบภายใน จะมีการพิจารณาข้อมูลของกลุ่มใดนั้นเป็นดุลยพินิจของผู้ตรวจสอบว่าจะคัดเลือกกลุ่มใดเป็นตัวอย่าง

๒. การตรวจนับ เป็นการพิสูจน์จำนวนและสภาพของสิ่งที่ตรวจนับว่ามีอยู่ครบถ้วนตามที่บันทึกไว้หรือไม่ สภาพเป็นอย่างไร การเก็บรักษาเป็นอย่างไร เช่น การตรวจนับพัสดุ เป็นต้น แต่การตรวจนับมิใช่เครื่องพิสูจน์ของกรรมสิทธิ์ทรัพย์สินแต่อย่างใด เป็นแค่การตรวจนับกับทะเบียนคุมทั้งในระบบทะเบียนและระบบ GFMS

๓. การยืนยันยอด เทคนิคนี้ส่วนใหญ่ใช้กับการยืนยันยอดเงินฝากธนาคารหรือสินทรัพย์ที่อยู่ในการครอบครอง

๔. การตรวจสอบใบสำคัญ (Vouching) เอกสารต้องเป็นเอกสารจริง การบันทึกรายการครบถ้วน มีการอนุมัติรายการครบถ้วน ข้อจำกัดคือในการปลอมแปลงเอกสาร การตรวจเอกสารไม่สามารถแสดงถึงความมีอยู่จริง

๕. การคำนวณ เป็นเครื่องพิสูจน์ความถูกต้อง ซึ่งถือเป็นหลักฐานที่เชื่อถือได้มากที่สุด ควรมีการทดสอบตัวเลขทุกครั้ง เพื่อให้แน่ใจว่าถูกต้อง ข้อจำกัดคือพิสูจน์ได้เฉพาะผลลัพธ์ แต่ไม่สามารถพิสูจน์ที่มาของตัวเลข

๖. การตรวจสอบการผ่านรายการ (Posting) เป็นการตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนของการผ่านรายการจากสมุดบันทึกรายการขั้นต้นไปยังสมุดบันทึกรายการขั้นปลาย ข้อจำกัดคือการผ่านรายการครบถ้วน แต่ไม่ได้พิสูจน์ความถูกต้องของรายการ

๗. การตรวจสอบบัญชีย่อยและทะเบียน เป็นการตรวจสอบว่ายอดคงเหลือในบัญชีย่อยสัมพันธ์กับบัญชีคุมหรือไม่ ข้อจำกัดคือพิสูจน์ได้แต่เพียงความถูกต้อง ควรใช้ร่วมกับเทคนิคการตรวจสอบอื่น

๘. การตรวจทานรายการผิดปกติ เป็นการตรวจจากรายการที่ผิดปกติ อาจพบข้อผิดพลาดที่สำคัญ ทั้งนี้ ต้องอาศัยความรู้ ความชำนาญ และประสบการณ์ของผู้ตรวจสอบ ข้อจำกัดคือรายการผิดปกติมิใช่หลักฐาน แต่เป็นเครื่องชี้ให้ทราบถึงความจำเป็นที่ต้องใช้เทคนิคอื่นมาประกอบ

๙. การตรวจสอบความสัมพันธ์ของข้อมูล เป็นการตรวจสอบรายการที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ผู้ตรวจสอบจึงควรตรวจสอบรายการที่มีความสัมพันธ์ควบคู่กัน

๑๐. การวิเคราะห์เปรียบเทียบ เป็นการศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์และความเปลี่ยนแปลงของข้อมูลต่าง ๆ ว่าเป็นไปตามที่คาดหมาย การวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างข้อมูลปัจจุบันและข้อมูลปีก่อนหรือเปรียบเทียบข้อมูลปัจจุบันกับข้อมูลประมาณการ

๑๑. การสอบถาม อาจทำเป็นลายลักษณ์อักษรหรือด้วยวาจา โดยใช้แบบสอบถามให้ตอบว่าใช่หรือไม่ใช่ การสอบถามด้วยวาจาต้องอาศัยศิลปะอย่างมากในการที่จะสอบถามให้ได้ข้อเท็จจริง ข้อจำกัดคือคำตอบเป็นเพียงหลักฐานประกอบการตรวจสอบ จะต้องใช้เทคนิคอื่นประกอบ

๑๒. การสังเกตการณ์ เป็นการสังเกตให้เห็นด้วยตาในสิ่งที่ต้องการทราบอย่างระมัดระวัง ใช้วิจารณ์พิจารณาสิ่งที่เห็นและบันทึกเหตุการณ์ต่าง ๆ ไว้ ถ้าจะให้ความเห็นเกี่ยวกับการตรวจสอบนั้นจะต้องหาหลักฐานอื่นมายืนยัน เพื่อให้หน่วยรับตรวจยอมรับและแก้ไขตามข้อสังเกตของผู้ตรวจสอบ

๑๓. การตรวจทาน (Verification) เป็นการยืนยันความจริง ความถูกต้อง ความแม่นยำ ความสมเหตุสมผล หรือความเชื่อถือได้ โดยการหาหลักฐานยืนยันกับข้อเท็จจริงที่ปรากฏอยู่

๑๔. การสืบสวน เป็นเทคนิคที่ผู้ตรวจสอบไม่สามารถค้นหาข้อเท็จจริง ซึ่งคาดว่าจะมีอยู่หรือควรจะเป็น ผู้ตรวจสอบจะต้องค้นหาข้อเท็จจริง เริ่มจากผลไปหาเหตุทีละขั้นตอน สามารถอนุมานหรือให้ความเห็นเพิ่มเติมลงไปในส่วนที่ขาดได้

๑๕. การประเมินผล เป็นการเปรียบเทียบมาตรฐานหรือหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้กับผลงานที่ปฏิบัติจริงว่าเกิดผลต่างหรือไม่ หาสาเหตุว่าเกิดจากวิธีการปฏิบัติงานหรือจากสาเหตุอื่น เมื่อทราบสาเหตุแล้วต้องวิเคราะห์ว่าเป็นเหตุสุทธวิสัยหรือไม่ เพื่อเสนอข้อคิดเห็นในการปรับปรุงแก้ไข

ผู้ตรวจสอบต้องตัดสินใจว่าข้อมูลที่น่ามาใช้เพียงพอหรือไม่ ควรเพิ่มหรือลดปริมาณการตรวจสอบเพียงใด เพื่อนำมาใช้วิเคราะห์ประเมินผลได้ ทั้งนี้ ควรประเมินความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น จากการเพิ่มหรือลดปริมาณการทดสอบรายการเมื่อเทียบกับผลที่ได้รับและค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น

บทที่ ๔

การตรวจสอบภายในของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร เป็นหน่วยงานในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีภารกิจเกี่ยวกับการจัดทำข้อมูลสารสนเทศเศรษฐกิจการเกษตร การวิเคราะห์และวิจัยด้านเศรษฐกิจการเกษตร การจัดทำนโยบายและแผนพัฒนาเศรษฐกิจการเกษตร และการประเมินผลโครงการของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

การตรวจสอบภายในของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร มีกลุ่มตรวจสอบภายในทำหน้าที่ในการตรวจสอบการดำเนินงานภายในส่วนราชการและสนับสนุนการปฏิบัติงานของสำนักงาน รับผิดชอบงานขึ้นตรงต่อเลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

อำนาจหน้าที่ของกลุ่มตรวจสอบภายใน มีดังนี้

๑. ดำเนินการเกี่ยวกับการตรวจสอบด้านการบริหาร การเงิน และการบัญชีของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

๒. ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย

ขั้นตอนการปฏิบัติงาน มี ๓ ขั้นตอน ดังนี้

๑. การวางแผนการตรวจสอบ

๒. การปฏิบัติงานตรวจสอบ

๓. การจัดทำรายงานและติดตามผล

การวางแผนการตรวจสอบ

ในการวางแผนการตรวจสอบให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ตรวจสอบภายในควรดำเนินการดังนี้

(๑) สืบค้นข้อมูลเบื้องต้น เรียนรู้และทำความเข้าใจความคุ้นเคยในงานของหน่วยรับตรวจสอบอย่างละเอียด

(๒) ประเมินระบบการควบคุมภายใน

(๓) ประเมินความเสี่ยง โดยระบุปัจจัยเสี่ยง วิเคราะห์ความเสี่ยง สรุปในภาพรวมของส่วนราชการของหน่วยงานว่ามีคะแนนเท่าใด การจัดลำดับความเสี่ยง โดยนำมาจัดเรียงคะแนนจากมากที่สุดไปหาน้อยสุด

(๔) วางแผนการตรวจสอบ เป็นการวางแผนการตรวจสอบระยะยาว ๓ ปี โดยนำลำดับความเสี่ยงมาพิจารณาจัดช่วงความเสี่ยง กำหนดการเข้าตรวจในปีปัจจุบันหรือปีถัดไป ความถี่ของการเข้าตรวจสอบ คำนวณคน/วัน ที่จะทำการตรวจสอบ และกำหนดแผนการตรวจสอบประจำปี กำหนดวัตถุประสงค์ขอบเขต ผู้รับผิดชอบ กำหนดงบประมาณในการปฏิบัติงานตลอดทั้งปี เมื่อดำเนินการประเมินความเสี่ยงแล้วนำข้อมูลนั้นมาจัดทำแผนการตรวจสอบระยะยาวและแผนการตรวจสอบประจำปี นำเสนอเลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร เพื่อขออนุมัติแผนการตรวจสอบภายในเดือนกันยายนของทุกปี นำแผนการตรวจสอบประจำปีที่ได้รับอนุมัติแล้ว มาทำการประชุมทำความเข้าใจและมอบหมายให้ทีมงานตรวจสอบภายในรับไปปฏิบัติและเตรียมความพร้อมในการตรวจสอบ ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการวางแผนการตรวจสอบ ดังนั้น หัวหน้าทีมตรวจสอบจึงควรมีการเตรียมและจัดทำแผนการปฏิบัติในการตรวจสอบทุกหน่วยงานรับตรวจ โดย

- กำหนดวัตถุประสงค์และขอบเขตการตรวจสอบ
- มีการวางแผนที่เหมาะสม ทำความเข้าใจถึงโครงสร้าง การจัดองค์กร วิธีปฏิบัติงานของหน่วยรับตรวจ กำหนดขั้นตอนและวิธีปฏิบัติงานตรวจสอบในแต่ละเรื่องให้ชัดเจนและเพียงพอ ระบุวิธีคัดเลือกข้อมูลการวิเคราะห์การประเมินผล กำหนดเทคนิคใช้ในการตรวจสอบ
- กำหนดผู้รับผิดชอบในการตรวจสอบเรื่องใด ระยะเวลาการตรวจสอบ และจะดำเนินการตรวจสอบเมื่อใด
- สรุปผลการตรวจสอบ เฉพาะประเด็นที่ตรวจสอบ พร้อมระบุรหัสกระดาษทำการที่ใช้อ้างอิง โดยลงลายมือชื่อผู้ทำการตรวจสอบ ผู้สอบทาน และวันที่ทำการตรวจสอบ
- หัวหน้าทีมตรวจสอบนำเสนอแผนการปฏิบัติงานของแต่ละหน่วยรับตรวจ ต่อหัวหน้าผู้ตรวจสอบภายในก่อนดำเนินการปฏิบัติงานตรวจสอบ

การปฏิบัติงานตรวจสอบ

- ก่อนเริ่มปฏิบัติงานตรวจสอบ มีขั้นตอนการปฏิบัติงานดังนี้
- (๑) การแจ้งผู้รับตรวจ หัวหน้าผู้ตรวจสอบภายในติดต่อผู้บริหารของหน่วยรับตรวจ ให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ ขอบเขต และกำหนดวัน เวลาที่ใช้ตรวจ
- (๒) คัดเลือกทีมงานที่จะทำการตรวจสอบ
- (๓) บรรยายสรุป เรื่อง วัตถุประสงค์ และระยะเวลาในการตรวจสอบ งบประมาณค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบ การเดินทาง และกระดาษทำการที่ใช้ในการตรวจสอบ
- (๔) หัวหน้าทีมงานตรวจสอบ จัดประชุมเปิดและปิดงานตรวจสอบ กำกับดูแล การตรวจสอบของผู้ร่วมทีม และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างตรวจสอบ โดยต้องเตรียมสอบทานรายงานการปฏิบัติงานในการตรวจสอบงวดก่อนของการตรวจสอบ ศึกษาแผนงาน โครงการของหน่วยรับตรวจ รวมทั้งรายละเอียดข้อมูลอ้างอิงที่จำเป็นต้องใช้ในการตรวจสอบ
- ระหว่างปฏิบัติงานตรวจสอบ มีขั้นตอนการปฏิบัติงานดังนี้
- (๑) หัวหน้าทีมงานตรวจสอบมอบหมายงานให้ผู้ตรวจสอบ
- (๒) คัดเลือกวิธีและเทคนิคในการตรวจสอบ
- (๓) กำกับดูแลการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผนการปฏิบัติงานและตารางการปฏิบัติงานที่กำหนด
- (๔) นำแผนการปฏิบัติงานมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน การแก้ไขแผนการปฏิบัติงาน หัวหน้าทีมงานตรวจสอบต้องประเมินความสมเหตุสมผล
- (๕) ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงขอบเขตการปฏิบัติงาน ให้ขออนุมัติหัวหน้าผู้ตรวจสอบภายใน
- (๖) ประชุมปิดงานตรวจสอบ สรุปผลการตรวจสอบ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อหน่วยรับตรวจ
- หลังจากการปฏิบัติงานการตรวจสอบ หัวหน้าทีมตรวจสอบควรต้องทำการบันทึกสภาพแวดล้อม วิธีการปฏิบัติงานและความเสี่ยง การควบคุมภายในของการปฏิบัติในหน่วยรับตรวจ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนการตรวจสอบในปีถัดไปที่กลุ่มตรวจสอบภายในกำหนดไว้เป็นกระดาษทำการ

การจัดทำรายงานและติดตามผล

- หลังจากเสร็จสิ้นการตรวจสอบ หัวหน้าทีมงานตรวจสอบรวบรวมหลักฐานการตรวจสอบที่ได้จากการปฏิบัติงาน รวมทั้งกระดาษทำการและข้อสรุป มาจัดเก็บเป็นหมวดหมู่ เพื่อสะดวกในการสรุปและเตรียมประกอบรายงานผลการปฏิบัติงาน
- (๑) การจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงาน

ในกรณีที่ต้องทำการรายงานเร่งด่วนให้ทันเหตุการณ์ ให้รายงานด้วยวาจาต่อหัวหน้าผู้ตรวจสอบภายในรับทราบก่อนพิจารณาเสนอให้เลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรทราบทันทีที่ตรวจพบ เพราะหากปล่อยให้ล่าช้าอาจมีความเสียหายมากขึ้น หรือการรายงานด้วยวาจาพร้อมเสนอรายงานเป็นลายลักษณ์อักษร และกรณีปกติรายงานเป็นลายลักษณ์อักษรเสนอหัวหน้าผู้ตรวจสอบภายในตรวจทานและสรุปผลก่อนนำเสนอรายงานการปฏิบัติงานต่อเลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

(๒) การติดตามผล

- เมื่อผู้ตรวจสอบภายในเสนอรายงานผลการปฏิบัติงานต่อเลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรแล้ว ต้องติดตามผลว่าเลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรได้สั่งการหรือไม่ ประการใด

- ติดตามผลที่หน่วยรับตรวจรายงานการแก้ไขการปฏิบัติงานตามข้อเสนอแนะการปฏิบัติงาน
- ติดตามผลโดยกำหนดในแผนการตรวจสอบปีถัดไป ซึ่งจะตรวจทานพร้อมกับการตรวจสอบ

ในปีถัดไป

บทสรุป

คู่มือการตรวจสอบภายในนี้ มีเป้าหมายสำคัญเพื่อให้ผู้ตรวจสอบภายในหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ตรวจสอบภายใน มีความเข้าใจหลักการตรวจสอบและแนวทางในการปฏิบัติงานตรวจสอบ เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามหลักการด้วยความมั่นใจและมีคุณภาพ ช่วยเพิ่มมูลค่าแก่องค์กร ผู้บริหารใช้ข้อมูลในการบริหารงาน เพื่อให้ก่อเกิดกระบวนการบริหารบ้านเมืองที่ดี ผลของการดำเนินงานขององค์กรบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ การใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า กระบวนการปฏิบัติงานตรวจสอบภายในประกอบด้วยขั้นตอนหลายขั้นตอน ซึ่งผู้ตรวจสอบภายในสามารถเลือกใช้เทคนิคการตรวจสอบให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของหน่วยรับตรวจ เพื่อให้การตรวจสอบเป็นไปตามวัตถุประสงค์และแผนการตรวจสอบที่กำหนด สามารถรวบรวมหลักฐานอย่างเพียงพอที่จะสนับสนุนข้อตรวจพบ ใช้ประกอบการวิเคราะห์และประเมินผลเพื่อรายงานผลปฏิบัติงาน รวมถึงการขึ้นตอนการวางแผนการตรวจสอบ ช่วยให้การวางแผนครอบคลุมหน่วยรับตรวจและกำหนดแผนปฏิบัติงานการตรวจสอบ การใช้ความรู้ความเข้าใจในวิธีการตรวจสอบแบบต่าง ๆ อย่างดีและมีเทคนิคในการปฏิบัติงานการรายงานผลการปฏิบัติงานทั้งการรายงานด้วยวาจาหรือลายลักษณ์อักษร เทคนิคการนำเสนอ การเขียนรายงาน การร่วมงานเป็นทีมในการตรวจสอบ เพื่อแก้ไขปัญหาตรงประเด็นและสามารถเสนอแนะเพื่อเป็นข้อมูลให้ผู้บริหารประกอบการตัดสินใจเพื่อทำการแก้ไขปรับปรุง ปัจจัยสำคัญของความสำเร็จและประสิทธิภาพของผู้ตรวจสอบภายใน วัตถุประสงค์การยอมรับข้อเสนอแนะในรายงานผลการปฏิบัติงาน ซึ่งอาศัยความรู้ความสามารถ การนำเทคนิค การตรวจสอบประกอบกับทักษะของผู้ตรวจสอบภายใน การสร้างมนุษยสัมพันธ์ การรวบรวมข้อมูล หลักฐาน ข้อเท็จจริง การนำเสนออย่างถูกต้องเที่ยงธรรมเป็นอิสระ อันจะก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มแก่องค์กรได้อย่างแท้จริง